

Streszczenie

Celem podstawowym tej pracy jest przybliżenie twórczości Aleksandra Mosołowa ze szczególnym uwzględnieniem jednego z najbardziej reprezentatywnych dzieł – *V Sonaty fortepianowej*. Centralnym elementem rozwiązania problemu artystycznego jest przyjęta teza, iż *radykalizm brzmieniowy* będzie najważniejszą cechą definiującą język muzyczny tego dzieła. Kontekst twórczości Sergiusza Prokofiewa reprezentowany przez: *III* i *VII Sonatę* z jednej strony w sposób wyrazisty umożliwia wyeksponowanie walorów świadczących o wartości dzieł Mosołowa, a z drugiej bardzo pomaga w dookreśleniu idiomu artystycznego *V Sonaty*. Prokofiewa i Mosołowa można traktować jak rówieśników, których podobieństwa i różnice dróg artystycznych, uwzględniając aspekt historyczny, uzupełniają przyjęty kontekst porównawczy.

W pierwszym rozdziale nakreślam genezę *rosyjskiej awangardy*, w zdefiniowaniu której pomoże analiza twórczości włoskich futurystów. Rozległość osiągnięć *rosyjskiej awangardy* każe zauważyć najważniejsze elementy. Odniesienie się do nich ukazuje obraz niezwykle zróżnicowanej twórczości, w której odnaleźć można zarówno wspólne elementy z włoskim futuryzmem, takie jak np. fascynacja industrializmem, a równocześnie przywiązanie do własnej odrębności kulturowej. Kontekst polityczny ma tutaj niebagatelne znaczenie, bardzo trudne do jednoznacznej oceny, przede wszystkim ze względu na postać Ludowego Komisarza Oświaty – Anatolija Łunaczarskiego.

Rozdział drugi przybliży postać Aleksandra Mosołowa – zarówno jego burzliwą biografię, w której istotną, tragiczną cezurą jest kilkumiesięczne zesłanie do obozu pracy, jak i oryginalną twórczość.

Rozdział trzeci uzasadnia egzystencję w tej pracy *Sonat* Prokofiewa, przede wszystkim ze względu na ich znaczenie. Twórczość tego kompozytora jest ściśle powiązana z jego osobowością, doświadczeniami dzieciństwa a także wydarzeniami politycznymi; subtelnie zróżnicowana, z wyraźnie zarysowanym elementem intelektualno – eksperymentatorskim jest znakomitym odniesieniem. Ze względu na to, iż zarejestrowałem na płycie CD *Sonaty* reprezentujące wczesny i dojrzały okres twórczości kompozytora, omówienie wszystkich 9 *Sonat* jest dopełnieniem obrazu krystalizacji stylu. Analiza *VII Sonaty* jest uzupełniona o element pozamuzycznej, hipotetycznej genezy powstania, związanej z doświadczeniami wojennymi Prokofiewa oraz egzekucją Wsiewłoda Meyerholda na rozkaz Stalina.

Rozdział czwarty definiuje szczegółowo rozumienie *radykalizmu brzmieniowego* w twórczości Mosołowa. Zwracam uwagę na: quasi – seryjny sposób komponowania melodyki łączący się z tonalnością, empirycznie konstruowaną harmonikę, specyficzne brzmienie i fakturę, „demonstrującą” rolę ostinata rytmicznego. Za istotne uznaję również elementy formalno –

dramaturgiczne: technikę montażową oraz tzw. materiał alternatywny. Pozwalam sobie na polemikę z badaczami twórczości Mosołowa zauważając zróżnicowane i niejednoznaczne stosowanie elementów urbanistycznych. Formułuję także wniosek, iż Mosołow jako człowiek targany wewnętrznymi sprzecznościami, nie wahający się w sposób prowokacyjny zachowywać względem samego Stalina, odzwierciedla muzyką wszystkie swoje doświadczenia. Pod względem stylistycznym definiuję jego twórczość jako łączącą idee romantyzmu i modernizmu, a z drugiej strony – ekspresjonizmu i futuryzmu.

Zauważone uprzednio walory odnajduję w ostatniej *Sonacie* Mosołowa opisując je w rozdziale piątym. Oprócz elementów znanych z rozdziału czwartego, w kształtowaniu melodyki można zauważyć wpływy Skriabina, „skonfliktowane” muzycznie z ostinatem podkreślającym mocne części taktów. Analiza interpretacyjna jest autorską koncepcją, której osią jest muzyczna egzemplifikacja sprzecznej natury Mosołowa oraz rewolucyjnych pragnień budowy idealnego świata burzonych obserwacją codziennej rzeczywistości. Pod koniec rozdziału w sposób skondensowany omawiam problem kontekstu *radikalizmu brzmieniowego* w stosunku do *Sonat* Prokofiewa.